

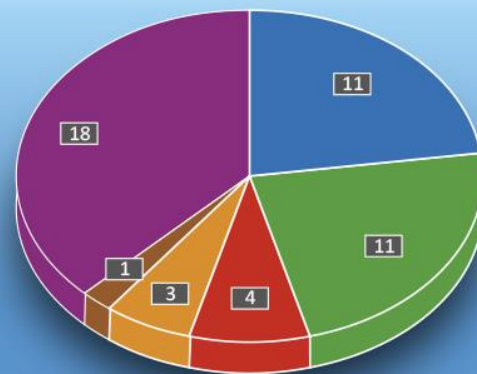

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει μια επισκόπηση του προγράμματος LIFE στην Κύπρο. Προβάλλει τα βασικά στοιχεία και ορισμένα από τα τελευταία έργα LIFE.

Επίσης, θα βρείτε στοιχεία επικοινωνίας και άλλα χρήσιμα στοιχεία καθώς και έναν πλήρη κατάλογο με τρέχοντα έργα LIFE καθώς και αυτά που έκλεισαν πρόσφατα.

Κάθε χρόνο γίνεται πρόσκληση για υποβολή προτάσεων που καλύπτουν τους τομείς προτεραιότητας του προγράμματος LIFE.

48 LIFE projects (since 1992)

ENV NAT GIE CA IPE/IPC Others

Investment in LIFE projects in Cyprus (€ million)

	Total investment	EU contribution
ALL LIFE projects	63.5	36.5
Environment and Resource Efficiency (ENV)	13	7
Nature and Biodiversity (NAT)	12	7
Environmental Governance and Information (GIE)	6	3
Climate Action (CA)	6	3.5
Integrated (IPE/IPC)	17	10
Others	9.5	6

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ LIFE

Το πρόγραμμα LIFE είναι το μέσο χρηματοδότησης της ΕΕ για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα. Θεσπίστηκε το 1992 και έκτοτε έχει συγχρηματοδοτήσει περισσότερα από 4.500 έργα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και τρίτες χώρες, εκταμιεύοντας περισσότερα από 9 δισ. ευρώ και συμβάλλοντας με περισσότερα από 4 δισ. ευρώ στην προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014-2020 ανέρχεται σε 3,4 δισ. ευρώ σε τρέχουσες τιμές, με ένα υποπρόγραμμα για το περιβάλλον και ένα υποπρόγραμμα για τη δράση για το κλίμα.

Είδη έργων LIFE:

- Παραδοσιακά (Περιβάλλον και Αποδοτικότητα των Πόρων, Φύση και Βιοποικιλότητα, Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση, Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής, Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, Κλιματική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση).
- Ολοκληρωμένα (Περιβάλλον, Φύση ή Δράση για το Κλίμα)
- Προπαρασκευαστικά
- Ανάπτυξης ικανοτήτων

Άλλα είδη χρηματοδότησης LIFE:

- Επιδότησεις λειτουργίας ΜΚΟ
- Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Φυσικού Κεφαλαίου (NCCF)
- Ιδιωτική Χρηματοδότηση για την Ενεργειακή Απόδοση (PF4EE)

Τα NCCF και PF4EE είναι κοινές πρωτοβουλίες με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που διαχειρίζεται τα δύο ταμεία.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τον ιστότοπο:

<https://cinea.ec.europa.eu/life>

LIFE Περιβάλλον και Αποδοτικότητα Πόρων

Αυτός ο τομέας προτεραιότητας του LIFE έχει στόχο να αναπτύξει, να δοκιμάσει και να παρουσιάσει βέλτιστες πρακτικές, λύσεις και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για περιβαλλοντικές προκλήσεις, καθώς και να βελτιώσει τη σχετική βάση γνώσεων.

Μέχρι σήμερα, ο άξονας Περιβάλλον και Αποδοτικότητα Πόρων του LIFE (πρώην συνιστώσα Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση του LIFE) έχει συγχρηματοδοτήσει 11 έργα στην Κύπρο. Τα έργα αυτά αντιστοιχούν σε συνολική επένδυση ύψους €13 εκατ. ευρώ εκ των οποίων τα €7 εκατ. συνεισέφερε η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όλα τα έργα έχουν ολοκληρωθεί και αφορούσαν θέματα όπως τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, η βελτίωση της ποιότητας του νερού, η επεξεργασία λυμάτων (κυρίως στον τομέα της οινοποίησης), τα απόβλητα (χρήση απόβλητων λατομείων), ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής (εκτίμηση επιπτώσεων της υιοθέτησης συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ στις θαλάσσιες μεταφορές) και η προσαρμογή (αύξηση της προσαρμοστικής ικανότητας της Κύπρου στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μέσω της ανάπτυξης μιας Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική αλλαγή, με τη χρήση μοντέλων), το νερό (ενίσχυση της επιστημονικής βάσης προγραμμάτων ποιότητας υδάτων) και η παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα (παρακολούθηση σωματιδίων, μοντελοποίηση και διαχείριση), τα βιομηχανικά απόβλητα (παρουσίαση μιας περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμης διαδικασίας για τη διαχείριση και επεξεργασία επιστρεφόμενων και ληγμένων γαλακτοκομικών προϊόντων), τα γεωργικά απόβλητα (ανάπτυξη, παρουσίαση και αξιολόγηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος επεξεργασίας ζωικών αποβλήτων) και η παροχή ενέργειας (καταδεικνύοντας τον δρόμο για ένα περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο και την Ευρώπη). Οι δικαιούχοι των έργων ήταν πανεπιστήμια, εθνικές αρχές και μια μεγάλη εταιρεία. Τα έργα είχαν διάρκεια 30 ως 44 μηνών.

Το ένθετο που ακολουθεί παρουσιάζει ένα παράδειγμα επιτυχούς προγράμματος LIFE Περιβάλλον στην Κύπρο και ήταν μεταξύ των καλύτερων έργων που βραβεύτηκαν το 2019.

Ευφυή συστήματα συμψηφισμού για προώθηση και βέλτιστη ενσωμάτωση φωτοβολταϊκής τεχνολογίας στο δίκτυο ηλεκτροδότησης της Κύπρου (LIFE+ SmartPV) LIFE12 ENV/CY/000276

Το έργο LIFE+ SmartPV δημιούργησε με επιτυχία μια βάση για την εξάπλωση του ευφυούς συμψηφισμού και της διαχείρισης στην πλευρά της ζήτησης στην Κύπρο. Στο νησί δημιουργήθηκε ένα δίκτυο 292 παραγωγών-καταναλωτών ηλιακής ενέργειας που χρησιμοποιούν ευφυείς μετρητές και υπόκεινται σε δυναμικά τιμολόγια. Κατά τη διάρκεια του έργου μείωσαν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) κατά 800 τόνους. Ο δικαιούχος υπολόγισε ότι η πλήρης ανάπτυξη της διαχείρισης από την πλευρά της ζήτησης θα μπορούσε να μειώσει τις εκπομπές CO₂ κατά 0,375 τόνους για κάθε παραγόμενη MWh. Χάρη στα ευφυή συστήματα συμψηφισμού θα μπορούσαν μάλιστα να αυξηθούν στους 0,417 τόνους ανά παραγόμενη MWh. Οι συνέπειες αυτές θα μπορούσαν να βελτιωθούν περαιτέρω αν στο αποκεντρωμένο δίκτυο εντάσσονταν ένα σύστημα αποθήκευσης ενέργειας. Το εργαλείο μέτρησης και τα δεδομένα από το πιλοτικό ηλιακό δίκτυο χρησιμοποιούνται από φορείς λήψεως αποφάσεων στην Κύπρο για την υποστήριξη της ευρύτερης εφαρμογής συστημάτων διαχείρισης από την πλευρά της ζήτησης.

Ως αποτέλεσμα αυτού του έργου LIFE, οι αρμόδιες αρχές επικαιροποίησαν το δυναμικό μοντέλο τιμολόγησης και το επέκτειναν σε όλους τους κατόχους φωτοβολταϊκών συστημάτων στην Κύπρο. Η συμμετοχή καθοριστικής σημασίας αρμόδιων αρχών στην υλοποίηση του έργου ως συμπράττουσες δικαιούχοι ήταν σημαντική για την επιτυχία του προγράμματος και αποτελεί ένδειξη μακροχρόνιου αντίκτυπου. Ο ευφυής συμψηφισμός μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες χώρες, κυρίως όταν συνδυάζεται με μέτρα οικιακής αποθήκευσης ενέργειας. Το έργο κατέδειξε τα απαραίτητα βήματα για την εφαρμογή παρόμοιων προγραμμάτων και αλλού, από τη δέσμευση των εταιρειών ενέργειας και των αρμόδιων αρχών μέχρι την εκπόνηση των σχετικών εργαλείων και την εκπαίδευση των ιδιοκτητών φωτοβολταϊκών συστημάτων στον συμψηφισμό, τις πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας και τη διαχείριση της ενέργειας.

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου τροφοδοτεί με τα αποτελέσματα του έργου LIFE+ SmartPV μια διεργαστηριακή δοκιμή με το Κοινό Ευρωπαϊκό Κέντρο Ερευνών η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την αναθεώρηση της ενεργειακής πολιτικής της Κύπρου ώστε να αυξηθεί το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών στο μείγμα, γεγονός που συνάδει με τους στόχους μετριασμού της κλιματικής αλλαγής της ΕΕ. Η γνώση που αποκτήθηκε από το έργο μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθεί στο προτεινόμενο έργο Υποδομών Συμψηφισμού που στοχεύει στη διάδοση του ευφυούς συμψηφισμού σε όλη την Κύπρο.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.smartpvproject.eu/>

LIFE Φύση και Βιοποικιλότητα

Αυτός ο τομέας προτεραιότητας LIFE έχει στόχο να αναπτύξει, να δοκιμάσει και να παρουσιάσει βέλτιστες πρακτικές, λύσεις και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της πολιτικής και της νομοθεσίας για τη φύση και τη βιοποικιλότητα, καθώς και να βελτιώσει τη σχετική βάση γνώσεων.

Μέχρι σήμερα, η συνιστώσα LIFE Φύση και Βιοποικιλότητα έχει συγχρηματοδοτήσει 11 έργα στην Κύπρο. Τα έργα αυτά αντιστοιχούν σε συνολική επένδυση ύψους €12 εκατ. ευρώ εκ των οποίων τα €7 εκατ. έχει συνεισφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα έργα LIFE Φύση που ολοκληρώθηκαν στην Κύπρο υλοποίησαν μέτρα διατήρησης και προστασίας σε πέντε περιοχές του δικτύου Natura 2000 στο νησί, δημιούργησαν ένα δίκτυο μικρο-αποθεμάτων φυτών στην Κύπρο για τη διατήρηση ειδών και οικοτόπων προτεραιότητας, βελτίωσαν την κατάσταση διατήρησης ειδών πανίδας στην Κύπρο, αποκατέστησαν και διαχειρίστηκαν την ειδική περιοχή προστασίας της Λίμνης Ορόκλινης, βελτίωσαν την κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου προτεραιότητας με ενδημικά δάση με *Juniperus* spp., προώθησαν και επέτρεψαν τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των θαμνώνων με *Zyzyphus* και των γυψούχων στεπών και βελτίωσαν τις οικολογικές συνθήκες για επιλεγμένα είδη πτηνών που αναφέρονται στο Παράρτημα I της ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα Πτηνά που βρίσκονται σε τρεις περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο.

Σήμερα υπάρχουν τρία εν εξελίξει έργα στην Κύπρο στο πλαίσιο της συνιστώσας Φύση και Βιοποικιλότητα. Ένα έχει στόχο τη διατήρηση του οικοτόπου προτεραιότητας στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Κοιλάδα Κέδρων – Κάμπος» σε καλή κατάσταση. Ένα άλλο έχει στόχο την πρόληψη της εισβολής λεοντόψαρων στη Μεσόγειο μέσω της έγκαιρης αντίδρασης και στοχευμένης απομάκρυνσης. Το έργο που χρηματοδοτήθηκε πιο πρόσφατα έχει ως γενικό στόχο να εμποδίσει την εξαφάνιση του γυπαετού από την Κύπρο και κατόπιν τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησής του.

Τα έργα αυτά υλοποιούνται από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου, το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το BirdLife Cyprus, καλύπτοντας περιόδους από 42 ως 48 μήνες.

Το ακόλουθο ένθετο παρουσιάζει ένα παράδειγμα επιτυχημένου έργου LIFE Φύση στην Κύπρο.

Βελτίωση των βιοτόπων σε δάση χαμηλών υψομέτρων για πουλιά στην Κύπρο (LIFE-FOR BIRDS) LIFE13 NAT/CY/000176

Το έργο LIFE - FOR BIRDS βελτίωσε με επιτυχία την κατάσταση διατήρησης 11 απειλούμενων ειδών πτηνών σε τρεις περιοχές του έργου στην Κύπρο, με ορισμένα αναπαραγωγικά είδη να αυξάνονται ως και 7,1%.

Ο μέσος αριθμός περιστατικών παγίδευσης και θανάτωσης πτηνών μειώθηκε κατά 60% στις περιοχές του έργου, περιορίζοντας την πρόσβαση των οχημάτων, τοποθετώντας προειδοποιητικές πινακίδες και υπέρυθρες κάμερες, ενισχύοντας τις περιπολίες και αυξάνοντας τα πρόστιμα για παράνομες πρακτικές. Για την αντιμετώπιση των απειλών κατά των δασικών πτηνών, η ομάδα του έργου διεξήγαγε πλήθος ενεργειών διαχείρισης που περιλάμβαναν παροχή νερού, φύτευση δημοφιλών και ψυχανθών, απομάκρυνση χωροκατακτητικών ειδών, τοποθέτηση φωλιών και περιπολίες.

Το έργο LIFE - FOR BIRDS έφερε αλλαγές στην πολιτική διαχείρισης δασών στην Κύπρο, η οποία πλέον περιλαμβάνει μέτρα διατήρησης των πτηνών στα δάση της Κύπρου. Επίσης, εκπόνησε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης της περιοχής Κόσι. Οι δράσεις διατήρησης του έργου περιλαμβάνουν παραδείγματα καλών πρακτικών που μπορεί να εφαρμοστούν και στα δάση άλλων χωρών.

Το έργο τοποθέτησε 200 τεχνητές φωλιές, έσπειρε 39,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα με δημοφιλή και ψυχανθή, ενώ δημιούργησε 17 σημεία νερού, δύο ταμειυτήρες συλλογής όμβριων υδάτων και περίπου 400 μέτρα ξερολιθιάς κατά μήκος των χωραφιών. Στην Κόσι, την ξηρότερη περιοχή του έργου κατασκευάστηκε υδατοφράκτης.

Η ομάδα του έργου αποκατέστησε 10,2 εκτάρια τύπων οικοτόπου Παραρτήματος 1, απομακρύνοντας ξενικά είδη και φυτεύοντας περισσότερα από 5.000 ενδημικά δέντρα και θάμνους, επιτρέποντας όμως στην ιθαγενή βλάστηση να επιστρέψει. Επίσης, δημιούργησαν πέντε παραδοσιακούς αγρούς συνολικής έκτασης 5,5 τετραγωνικών χιλιομέτρων για την παροχή τροφής, καταφυγίου, νερού και θέσεων φωλοποίησης στα πτηνά. Η εκτενής εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού διέδωσε πληροφορίες μέσω του διαδικτύου, βίντεο, εκπαιδευτικών εκδηλώσεων, σεμιναρίων, αφισών, ενημερωτικών δελτίων και άλλων.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.lifeforbirds.eu>

LIFE Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση

Αυτός ο τομέας προτεραιότητας έχει στόχο να προωθήσει την ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, να υποστηρίξει την επικοινωνία, τη διαχείριση και τη διάδοση των περιβαλλοντικών πληροφοριών και να προωθήσει τη βελτίωση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης με τη διεύρυνση της συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών.

Μέχρι σήμερα, ο άξονας αυτός (πρώην συνιστώσα Ενημέρωση και Επικοινωνία του LIFE+) έχει συγχρηματοδοτήσει τέσσερα έργα στην Κύπρο. Αντιστοιχούν σε συνολικές επενδύσεις ύψους 6 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεισέφερε τα 3 εκατ. ευρώ. Η διάρκειά των έργων κυμαίνεται από 34 ως 36 μήνες. Το Εκδοτικό Συγκρότημα Δίας, ο μεγαλύτερος και παλαιότερος όμιλος ΜΜΕ στην Κύπρο συντόνισε δύο έργα, ένα έργο συντόνισε το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και ένα το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου.

Μέχρι σήμερα, τρία έργα έχουν ολοκληρωθεί. Στόχος του έργου BIOforLIFE ήταν η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας στην Κύπρο μέσω μιας συνολικής και ευρείας βάσεως εκστρατείας ευαισθητοποίησης και επικοινωνίας, μέσα από τα ΜΜΕ, τα κοινωνικά δίκτυα, τη διοργάνωση εκδηλώσεων, την κατάρτιση, τα σεμινάρια και τις συναντήσεις δικτύωσης.

Το έργο LIFE KNOW WASTE προώθησε τη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των απορριμμάτων στην Κύπρο. Μέσω μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης που βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική επικοινωνίας, το έργο στόχευσε στην ενημέρωση, την εκπαίδευση και την παροχή κινήτρων στους παραπάνω τομείς.

Το έργο iLIFE-TROODOS ενίσχυσε την ευαισθητοποίηση του κοινού για τις φυσικές αξίες και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τρόδους. Τα αποτελέσματα του έργου περιγράφονται με λεπτομέρειες στο ακόλουθο ένθετο.

Υπάρχει ένα ακόμα έργο σε εξέλιξη. Το έργο LIFE FOODPRINT θα οδηγήσει σε μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης με στόχο τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων.

Εθνικό Δασικό Πάρκο Τρόδους: προώθηση φυσικών αξιών και οικοσυστημικών υπηρεσιών (iLIFE-TROODOS) LIFE16 GIE/CY/000709

Το έργο iLIFE-TROODOS ανέπτυξε και υλοποίησε μια επαγγελματική εκστρατεία ευαισθητοποίησης στην οποία κατάφερε να συμμετάσχει σχεδόν το σύνολο του κυπριακού πληθυσμού, αφού προσέγγισε 666.381 Κύπριους και περίπου 1,38 εκατ. τουρίστες που επισκέφθηκαν το νησί.

Το έργο κατάφερε να ενημερώσει για τη σημασία των οικοσυστημικών υπηρεσιών και τη φυσική αξία του δικτύου Natura 2000 και πιο συγκεκριμένα του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τρόδους με απλό και ενημερωτικό τρόπο, μεταφέροντας στον πληθυσμό το βασικό μήνυμα ότι το Τρόδος και το φυσικό περιβάλλον γενικότερα είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία της χώρας.

Τα αποτελέσματα του έργου περιλαμβάνουν δύο σύγχρονα Σημεία Ενημέρωσης στο Τρόδος, δύο εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα και αλλαγές στους εκδρομικούς χώρους στο Τρόδος για την εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινού με προβλήματα όρασης και κινητικότητας. Επίσης, στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκε μεγάλος αριθμός εργαστηρίων που απευθυνόταν στον τοπικό πληθυσμό και τις τοπικές αρχές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και άλλους ενδιαφερομένους φορείς, ενώ τα αποτελέσματά του παρουσιάστηκαν στην επιστημονική κοινότητα χάρη σε δύο συνέδρια και πέντε δημοσιεύσεις. Τα αποτελέσματα του έργου και οι καλές πρακτικές του γνωστοποιήθηκαν σε περισσότερους από 250 ενδιαφερόμενους φορείς στην ΕΕ καθώς και στην Πλατφόρμα Επικοινωνίας του δικτύου Natura 2000 για περαιτέρω διάδοση σε όλη την Ευρώπη και χρήση της σχετικής εμπειρίας που αποκτήθηκε από το έργο αυτό.

Για περισσότερες πληροφορίες:

<http://ilifetroodos.eu/>

Υποπρόγραμμα Δάση για το Κλίμα (LIFE 2014-2020)

LIFE Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής και LIFE Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Ο τομέας προτεραιότητας Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, κυρίως με τη συμβολή στην υλοποίηση και την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών και νομοθεσίας, με τη βελτίωση της βάσης γνώσεων, την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, καθώς και την ανάπτυξη και την επίδειξη καινοτόμων τεχνολογιών, συστημάτων, μεθόδων και μέσων.

Μέχρι σήμερα, ο άξονας Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής έχει συγχρηματοδοτήσει ένα έργο στην Κύπρο. Το έργο LIFE+ ORGANIKO είχε στόχο τον εκσυγχρονισμό της βιολογικής γεωργίας και των προϊόντων της στο πλαίσιο των στρατηγικών μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, αλλά δεν πέτυχε πλήρως τα αποτελέσματα που επιδίωκε. Η συνολική επένδυση ανήλθε σε σχεδόν 1 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων η ΕΕ εισέφερε περίπου τα 0,6 εκατ. ευρώ. Το έργο συντόνισε το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ο τομέας προτεραιότητας Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή στηρίζει τις προσπάθειες για την αύξηση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, ιδίως με τη συμβολή στην υλοποίηση και την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών και νομοθεσίας, με τη βελτίωση της βάσης γνώσεων, την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, καθώς και την ανάπτυξη και επίδειξη καινοτόμων τεχνολογιών, συστημάτων, μεθόδων και μέσων.

Ο άξονας Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή έχει συγχρηματοδοτήσει 2 έργα στην Κύπρο. Ο συνολικός στόχος του έργου LIFE UrbanProof, που έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, είναι η αύξηση της ανθεκτικότητας των δήμων στην κλιματική αλλαγή χάρη στον εξοπλισμό τους με ένα εργαλείο που υποστηρίζει τον προγραμματισμό της προσαρμογής τους στην κλιματική αλλαγή. Περισσότερες λεπτομέρειες για το έργο παρατίθενται στο ακόλουθο ένθετο. Τα αποτελέσματά του θα προστεθούν εν ευθέτω χρόνω.

Βασικός στόχος του έργου LIFE-MEDEA είναι να καταδείξει τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα μιας στρατηγικής προσαρμογής στις Καταιγίδες Σκόνης της Ερήμου (ΚΣΕ) και να βελτιώσει την ενημέρωση των φορέων λήψης αποφάσεων της ΕΕ, παρέχοντας επιτόπια στοιχεία για την υιοθέτηση ενός στρατηγικού σχεδίου μετριασμού των επιπτώσεων στην υγεία των συμβάντων ΚΣΕ στη ΝΑ Ευρώπη. Η συνολική επένδυση των δύο αυτών έργων ανέρχεται σε 5 εκατ. ευρώ, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να συνεισφέρει τα 3 εκατ. ευρώ.

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αστικών δήμων στην κλιματική αλλαγή (LIFE UrbanProof) LIFE16 CCA/CY/000086

Ο γενικός στόχος του έργου UrbanProof είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δήμων στην κλιματική αλλαγή, εξοπλίζοντάς τους με ένα εργαλείο για την υποστήριξη του σχεδιασμού της προσαρμογής τους στην κλιματική αλλαγή. Το εργαλείο αυτό θα παράσχει στοιχεία για τις αναμενόμενες κλιματικές αλλαγές, θα ενισχύσει την κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των μηχανισμών που καθορίζουν την ευπάθεια, θα επιτρέψει τη διερεύνηση

και την αξιολόγηση των διαθέσιμων επιλογών προσαρμογής και θα παράσχει καθοδήγηση για την παρακολούθηση της διαδικασίας προσαρμογής.

Το έργο θα αναπτύξει, υλοποιήσει και καταδείξει ένα καινοτόμο και διαδραστικό εργαλείο υποστήριξης λήψης αποφάσεων (UrbanProof toolkit) για τον σχεδιασμό της αστικής προσαρμογής, που θα προσφέρει στους τοπικούς φορείς λήψης αποφάσεων, ενδιαφερόμενους φορείς και ομάδες-στόχο πρόσβαση σε οπτικές πληροφορίες (χάρτες και γραφήματα) για την κλιματική αλλαγή, την ευπάθεια, την προσαρμογή και την παρακολούθηση, το οποίο θα τους καθοδηγεί βήμα προς βήμα σε όλη τη διαδικασία προσαρμογής. Θα προσπαθήσει να γεφυρώσει το κενό μεταξύ επιστημονικής και τοπικής κατανόησης της κλιματικής αλλαγής διαθέτοντας πληροφορίες για τις μελλοντικές κλιματικές αλλαγές σε τοπικό επίπεδο, να εντοπίσει τις επιπτώσεις και να αξιολογήσει την ευπάθεια στην κλιματική αλλαγή των δήμων-εταίρων (στην Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία), να εντοπίσει, αξιολογήσει και κατατάξει κατά προτεραιότητα τις επιλογές προσαρμογής και να αναπτύξει τοπικές στρατηγικές προσαρμογής για τους δήμους-εταίρους, καθώς και να προβάλει την κλιματική αλλαγή και τους σχετικούς κινδύνους για τους δήμους-εταίρους καθώς και τις διαθέσιμες επιλογές αντιμετώπισής τους με την υλοποίηση, επίδειξη και προώθηση πράσινων και ήπιων μέτρων προσαρμογής για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, να κερδίσει την αποδοχή του κοινού και να διασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή και δέσμευση των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων κατά την υλοποίηση της στρατηγικής προσαρμογής και να προωθήσει τη συνέχειά και την οικονομική βιωσιμότητα της στρατηγικής αυτής και τέλος να προωθήσει την υιοθέτηση της προτεινόμενης μεθοδολογίας και των επιλογών προσαρμογής από άλλους δήμους ώστε να μεγιστοποιήσει τη μεταφορά και την αναπαραγωγή τους.

Το έργο προσδοκά να αναπτύξει την εργαλειοθήκη UrbanProof ώστε να προσφέρει έναν οδηγό και εκπαιδευτικό βίντεο για τον διαχειριστή της εργαλειοθήκης, να αξιολογήσει την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα της εργαλειοθήκης, να εντοπίσει και να αξιολογήσει τις πιθανές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους δήμους-εταίρους στην Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία και να αναπτύξει στρατηγικές τοπικής προσαρμογής για τους δήμους αυτούς. Ένα άλλο αποτέλεσμα θα είναι η έγκριση από τους δήμους αυτών των στρατηγικών (έγκριση από τα τοπικά συμβούλια) και η υλοποίηση έργων πράσινων υποδομών στους δήμους-εταίρους στην Κύπρο και την Ιταλία.

Για περισσότερες πληροφορίες:

<http://urbanproof.eu>

LIFE Ολοκληρωμένα έργα για το Περιβάλλον και το Κλίμα

Αυτός ο τομέας προτεραιότητας LIFE έχει στόχο την υλοποίηση, σε ευρεία χωρική κλίμακα (περιφερειακή, δια-περιφερειακή, εθνική, διεθνική), προγραμμάτων ή στρατηγικών για το περιβάλλον ή το κλίμα που απαιτούνται από συγκεκριμένη νομοθεσία της ΕΕ για το περιβάλλον ή το κλίμα, κυρίως στους τομείς της φύσης, των υδάτων, των απορριμμάτων, της ατμόσφαιρας και του περιορισμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Τα Ολοκληρωμένα Έργα διασφαλίζουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων και προωθούν τον συντονισμό και τη συμμετοχή τουλάχιστον άλλης μίας σχετικής ευρωπαϊκής, εθνικής ή ιδιωτικής πηγής χρηματοδότησης.

Μέχρι σήμερα, στην Κύπρο συγχρηματοδοτήθηκε ένα ολοκληρωμένο έργο για το περιβάλλον (IPE).

Βασικός στόχος του έργου LIFE IP PHYSIS είναι να επιτύχει και να διατηρήσει ευνοϊκές συνθήκες διατήρησης για είδη και τύπους οικοτόπων κοινοτικής σημασίας στην Κύπρο, μέσω δράσεων σε όλο το δίκτυο Natura 2000 στην Κύπρο. Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό 17 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων η ΕΕ συνεισφέρει τα 10 εκατ. ευρώ. Το έργο συντονίζει το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου.

Λεπτομέρειες για τους στόχους του παρατίθενται στο ακόλουθο ένθετο.

Photo: Ben Porter

Διαχείριση του δικτύου NATURA 2000 στην Κύπρο και διαμόρφωση ενός βιώσιμου μέλλοντος (LIFE IP Physis) LIFE18 IPE/CY/000006

Η προσέγγιση του έργου LIFE IP Physis είναι να προσελκύσει οικονομική στήριξη από συμπληρωματικά κεφάλαια και να διασφαλίσει συνέργειες μεταξύ τομέων πολιτικής για την προστασία του δικτύου Natura 2000.

Το έργο αντιμετωπίζει όλες τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν στη διαχείριση του δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο, ενώ θα καλύψει τα κενά γνώσεων για τα είδη και τους οικοτόπους, θα βελτιώσει τη διακυβέρνηση του δικτύου, θα αξιοποιήσει υπηρεσίες οικοσυστημάτων και θα εφαρμόσει δράσεις και σχέδια διαχείρισης για τα είδη και τους οικοτόπους.

Οι ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος είναι:

- η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων διατήρησης για τους τύπους οικοτόπων και είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που αντιμετωπίζουν σημαντικές πιέσεις,
- η δημιουργία δομών διαχείρισης σε περιφερειακό επίπεδο για τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 εκτός κρατικής δασικής γης, ώστε να εμπλακούν σημαντικοί ενδιαφερόμενοι φορείς (ιδιοκτήτες γης, χρήστες και τοπικές αρχές),
- η αντιμετώπιση του ζητήματος της διαχείρισης ιδιωτικών γαιών εντός του δικτύου Natura 2000 μέσω καινοτόμων λύσεων,
- η μελέτη και απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων και την παροχή τους σε εθνικό και τοπικό επίπεδο,
- η ενίσχυση της συνοχής και συνδεσιμότητας των περιοχών του δικτύου Natura 2000,
- η δημιουργία ενός συστήματος βάσεων δεδομένων γεωχωρικά προσανατολισμένων για το δίκτυο Natura 2000 και ένα διαδικτυακό εργαλείο GIS για χρήση από το Δημόσιο, τους επαγγελματίες, τους ειδικούς και το κοινό,
- η βελτίωση της ικανότητας, της γνώσης και της ευαισθητοποίησης των βασικών ενδιαφερομένων φορέων, εμπλεκόμενων φορέων, αρχών και του κοινού αναφορικά με την εφαρμογή των Οδηγιών για τους Οικότοπους και τα Πτηνά και το δίκτυο Natura 2000, και η διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου και η διασφάλιση της μετάδοσης και αναπαραγωγής τους από άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό επίπεδο, καθώς και στο επίπεδο της Βιογεωγραφικής Περιφέρειας της Μεσογείου και της ΕΕ.

Το αναμενόμενο αποτέλεσμα του έργου είναι η εφαρμογή στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας PAF 2014-2020 της Κύπρου για το δίκτυο Natura 2000 τόσο μέσω του ίδιου του έργου όσο και της προσέλκυσης συμπληρωματικών κεφαλαίων. Στο πλαίσιο του έργου θα υλοποιηθούν 17 μέτρα γενικής προτεραιότητας και 42 γενικά μέτρα.

Για περισσότερες πληροφορίες:

<https://birdlifecyprus.org/news-details/conservation-science/LIFE-IP-Physis>

Πώς θα μάθετε περισσότερα για το LIFE και τα έργα LIFE

Επισκεπτόμενοι τον ιστότοπο LIFE

Ο δικτυακός τόπος του LIFE παρέχει πολλές πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα LIFE:

https://cinea.ec.europa.eu/life_en

Με αναζήτηση στη βάση έργων LIFE

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα έργα LIFE στην Κύπρο ή το LIFE γενικότερα, βλέπε την επιγραμμική βάση δεδομένων του LIFE:

<https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>

Η συγκεκριμένη βάση δεδομένων είναι ιδιαίτερα εύχρηστη και αποτελεί αξιόπιστη πηγή πληροφοριών σχετικά με όλα τα ολοκληρωμένα ή υπό εκτέλεση έργα του LIFE. Η βάση δεδομένων παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με τους δικαιούχους, τα στοιχεία επικοινωνίας τους και τους ιστότοπους των έργων.

Με αναζήτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

twitter.com/LIFE_Programme

<http://www.facebook.com/LIFE.programme>

Επικοινωνώντας με το

Εθνικό Σημείο Επαφής της Κύπρου

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

Όνομα: κα Μαριλένα ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ (LIFE Φύση & Βιοποικιλότητα / LIFE Περιβάλλον / LIFE Ενημέρωση & Επικοινωνία / LIFE Δράση για το Κλίμα)
Δρ. Χαράλαμπος ΧΑΤΖΗΠΑΚΚΟΣ (LIFE Φύση & Βιοποικιλότητα / LIFE Περιβάλλον / LIFE Ενημέρωση & Επικοινωνία)
κα Χρυστάλλα ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ (LIFE Δράση για το Κλίμα)
κ. Πάνος ΚΑΚΟΝΙΤΗΣ (LIFE Δράση για το Κλίμα)

Διεύθυνση: CY - 1498 Λευκωσία
Τηλ.: +357 22408926 / +357 22408927 / +357 22408925
+357 22 866 236

E-mail : mpapastavrou@environment.moa.gov.cy
chajipakkos@environment.moa.gov.cy
cpapastavrou@environment.moa.gov.cy
pkakonitis@environment.moa.gov.cy

Website: [Department of Environment](http://www.environment.moa.gov.cy)

Ομάδα Παρακολούθησης για την Κύπρο

NEEMO EEIG –
υπόψη κας Γ. Βαλαώρα

Διεύθυνση: Ασκληπιοίου 14
GR - 10680 ATHENS
ΕΛΛΑΔΑ

Τηλ.: +30 210 361 00 88
E-mail: prospect@neemo.eu

Έργα LIFE Περιβάλλον και Αποδοτικότητα Πόρων που έκλεισαν πρόσφατα ή συνεχίζονται				
Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
Ευφυή συστήματα συμψηφισμού για προώθηση και βέλτιστη ενσωμάτωση φωτοβολταϊκής τεχνολογίας στο δίκτυο ηλεκτροδότησης της Κύπρου (LIFE+ SmartPV)	LIFE12 ENV/CY/000276	http://www.smartpvproject.eu/		07/2013--> 03/2017
Αειφόρος διαχείριση ζωικών αποβλήτων για την αφαίρεση/ανάκτηση θρεπτικών ουσιών (LIFE LIVE-WASTE)	LIFE12 ENV/CY/000544	http://www.livewaste.org/		09/2013--> 08/2016

Έργα LIFE Φύση & Βιοποικιλότητα που έκλεισαν πρόσφατα ή συνεχίζονται				
Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων προτεραιότητας *1520 και *5220 στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ριζοελιάς (LIFE-RIZOELIA)	LIFE12 NAT/CY/000758	http://www.life-rizoelia.eu		09/2013 -> 02/2017
Βελτίωση των βιότοπων σε δάση χαμηλών υψομέτρων για πουλιά στην Κύπρο (LIFE-FORBIRDS)	LIFE13 NAT/CY/000176	http://www.lifeforbirds.eu		10/2014 -> 12/2017
Διατήρηση και προώθηση των αγροτικών περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας στην Κύπρο (AgroLIFE)	LIFE13 BIO/CY/001114	http://agrolife.eu/		06/2014 ->06//2017
Ολιστική διαχείριση του οικοτόπου προτεραιότητας 9590* στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος (LIFE-KEDROS)	LIFE15 NAT/CY/000850	http://www.life-kedros.eu/		09/2016 ->08/2020
Αποτρέποντας την εισβολή του λεοντόφαρου στη Μεσόγειο μέσω έγκαιρης απόκρισης και στοχευόμενης απομάκρυνσης (RELIONMED-LIFE)	LIFE16 NAT/CY/000832	http://relionmed.eu		09/2017 ->09/2021
Σώζοντας του γυπαετούς στην Κύπρο μέσω συγκεκριμένων δράσεων διατήρησης (LIFEWithVulturesCY)	LIFE18 NAT/CY/001018	https://birdlifecyprus.org/news-details/in-the-press/life-with-vultures-project-launch		07/2019 ->07/2023

Έργα LIFE Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση που έκλεισαν πρόσφατα ή συνεχίζονται				
Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
Εκστρατεία ευαισθητοποίησης για τη Μείωση, Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση των	LIFE13 INF/CY/000919	http://rethink.com.cy		06/2014 -> 04/2017

απορριμμάτων στην Κύπρο (LIFE KNOW WASTE)				
Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους: Προώθηση φυσικών αξιών και οικοσυστημικών υπηρεσιών (iLIFE-TROODOS)	LIFE16 GIE/CY/000709	http://ilifetroodos.eu/		10/2017 → 09/2020
Εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την πρόληψη και διαχείριση των αποβλήτων τροφίμων μεταξύ των καταναλωτών και του τομέα εστίασης και τουρισμού (LIFE FOODPRINT)	LIFE19 GIE/CY/001166	https://www.foodprintcy.eu/		09/2020 → 04/2023

Έργα LIFE Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής και LIFE Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή που συνεχίζονται

Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
Εκσυγχρονισμός της βιολογικής γεωργίας και των προϊόντων της στο πλαίσιο των στρατηγικών μετριασμού της κλιματικής αλλαγής (LIFE+ ORGANIKO)	LIFE14 CCM/CY/000990	http://organikolife.com		09/2015 → 08/2019
Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αστικών δήμων στην κλιματική αλλαγή (LIFE UrbanProof)	LIFE15 CCA/CY/000086	http://urbanproof.eu		10/2016 → 05/2020
Μείωση των επιδράσεων των καταιγίδων σκόνης της ερήμου στην υγεία υιοθετώντας στρατηγικές μείωσης της έκθεσης (LIFE-MEDEA)	LIFE16 CCA/CY/000041	https://www.life-medea.eu		09/2017 → 08/2021

Ολοκληρωμένα Έργα LIFE που συνεχίζονται

Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
Διαχείριση του δικτύου NATURA 2000 στην Κύπρο και διαμόρφωση ενός βιώσιμου μέλλοντος (LIFE IP Physis)	LIFE18 IPE/CY/000006	https://birdlifecyprus.org/news-details/conservation-science/LIFE-IP-Physis		11/2019 → 10/2029

Άλλα έργα που συνεχίζονται

Τίτλος έργου	Αριθμός έργου	Ιστότοπος	Κάντε κλικ στο εικονίδιο για την περίληψη του έργου	Διάρκεια έργου
CYprus Capacity Building for life (CYCLamEn)	LIFE14 CAP/CY/000006	http://www.lifecyclamen.com.cy/		12/2015 → 12/2019